

ПРОИЗВОДИТЕЛЬНОСТЬ ТРУДА КАК ИСТОЧНИК ОПТИМИЗАЦИИ СЕБЕСТОИМОСТИ ПРОДУКЦИИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Череп А.В., д.э.н., профессор, Кудиевская Е.К.

*Запорожский национальный университет
Украина, 69600, г. Запорожье, ул. Жуковского, 66*

В статье рассмотрены пути снижения себестоимости продукции путем повышения производительности труда, поскольку себестоимость является одним из основных показателей эффективности деятельности предприятия. В современном мире вопрос продуктивных сил чаще всего связан с уровнем технического развития государства. Высокоразвитые страны постоянно модернизируют промышленное производство, чтобы не лишиться высоких мест в распределении доходов. Для того чтобы подняться на новый уровень и иметь возможность конкурировать с иностранными товарами, украинские товаропроизводители должны ориентироваться не только на дешевизну продукции, но и на ее качество. Доказано, что увеличение производительности труда существенно влияет не только на прибыль предприятия, но и на уровень жизни страны в целом. Отмечено, что уровень производительности труда в Украине достаточно низкий, для изменения ситуации предприятия должны не только повышать уровень производительности труда за счет механизации и эффективного размещения ресурсов, но и предварительно проанализировать экономическую, социальную и политическую ситуацию на рынке. Для украинских предпринимателей лучшим решением является использование ресурсосберегающих технологий, соблюдение всех главных принципов эффективного размещения производительных сил, расширенного производства и тому подобное. Определены пути повышения производительности труда. Механизация предприятия позволит увеличить количество рабочих мест, что не может не сказаться на общей ситуации в стране, но проводить автоматизацию надо осторожно, ведь нескоординированные действия могут привести к массовой безработице. Рассмотрен такой фактор, как интенсивность труда, который является важным фактором производительности, однако имеет определенную физиологическую границу.

Ключевые слова: производительность труда, себестоимость, эффективная деятельность предприятия, интенсивность труда, эффективное размещение производительных сил.

LABOR PRODUCTIVITY AS A SOURCE OF OPTIMIZATION OF THE COST OF PRODUCTION OF AN ENTERPRISE

Cherep A.V., Doctor of Economics, professor, Kudievskaya K.K.

*Zaporizhzhia National University
Ukraine, 69600, Zaporizhzhya, Zhukovsky str., 66*

The article discusses ways to reduce production costs through increased productivity, because the cost is one of the key performance indicators of the company. In today's world, the question of productive forces often associated with the level of technological development. Developed countries are constantly improving industrial production, not to get rid of the high places in the distribution of wealth. In order to rise to the next level and be able to compete with foreign goods Ukrainian producers should focus not only cheap products, but also its quality. Proved that increase productivity significantly impact not only on profit but also on the level of the country as a whole. It is noted that the level of productivity in Ukraine is quite low, to change this situation companies have not only help improve productivity through mechanization and efficient allocation of resources, but also pre-analyze the economic, social and political situation in the market. For Ukrainian businessmen the best solution is to use energy-saving technologies, complying with all the main principles of efficient allocation of productive forces, advanced production and so on. The ways of increasing productivity. Mechanization Company will provide the opportunity to increase the number of jobs that cannot affect the overall situation in the country, but we must carefully carry out the automation because uncoordinated action could lead to mass unemployment. We consider such factors as the intensity of labor, which is an important factor productivity, but has a physiological limit.

Key words: labor productivity, cost, effective activity of the enterprise, intensity of labor, efficient placement of productive forces.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Продуктивність праці є невід'ємною складовою абсолютно всіх сторін соціального життя, особливо його економічних факторів. Насамперед це стосується можливостей економічного розвитку, змін у платіжному балансі, контролю інфляції, співвідношення цін і витрат, рівня зайнятості працездатного населення, структури та масштабів капітальних вкладень. Стрімкий перехід до ринкових відносин, що відбувся в Україні, створив інші умови щодо відносин між продуктивністю праці і можливостями підприємств.

Продуктивність праці впливає на конкурентоспроможність товарів на міжнародному ринку. Світ рухається у напрямку роботизації і автоматизації виробництва, тоді як рівень

продуктивності праці в Україні за останні 26 років лишається досить низьким, що не може не впливати на місце українських товарів у світовій торгівлі. Висока ціна та низька якість вітчизняних товарів зумовлена малою продуктивністю, яка визначає більш високу їх собівартість. Тож заради підтримки конкурентоспроможності продукції на світових ринках, виникає потреба або зменшувати виробництво, або знижувати витрати за рахунок заробітної плати.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

В умовах ринкової економіки, коли головною метою підприємств є прагнення до одержання максимального прибутку, зниження собівартості продукції стає головним чинником на шляху його підвищення.

Собівартість продукції є не тільки найважливішою економічною категорією, але і якісним показником, завдяки якому ми можемо зробити висновки про ефективність використання підприємством різноманітних видів ресурсів, а також про рівень організації праці на підприємстві.

Багатьох економістів турбують проблеми зниження собівартості продукції. Цій темі присвятили наукові праці такі вчені, як І. М. Бойчик [1], Н. М. Богацька, О. В. Галюк [2], В. Г. Герасимчук [3], В. І. Осипов [4], А. В. Бабицький [5], В. М. Гончаров [6].

Якщо уважно переглянути останні публікації з питань економіки, що стосуються зниження собівартості продукції, можна побачити, що таке важливе і актуальне питання, як зростання продуктивності майже не згадується, хоча і являє собою невід'ємну частину виробничого процесу, насамперед тому, що ця категорія належить до базових виробничих, які складають фундамент і джерела відтворень виробництва, зростання доходів, стримування інфляційного тиску тощо.

АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ

Вивчення шляхів впливу продуктивності праці на собівартість продукції дає змогу реально оцінити конкурентоспроможність підприємств України на світовій арені, визначити слабкі місця в організації виробничого процесу, що своєю чергою призведе до збільшення прибутку, який залишається в розпорядженні підприємства, а отже, у появі можливості не тільки в простому, але й розширеному відтворенні, поліпшенні фінансового стану підприємства і зниженні ступеня ризику банкрутства, що стимулюватиме розвиток приватних підприємств та відкриє більше можливостей для матеріального стимулювання робітників. Як наслідок, з усього вищеперерахованого – підвищення рівня життя населення.

Рівень продуктивності праці в народному господарстві та промисловості України досить низький. Згідно з розрахунками він становить у промисловості приблизно 10% від рівня продуктивності праці у США.

Як свідчить зарубіжний досвід, змінити таке становище можливо лише за умови підвищення продуктивності не тільки за рахунок оптимального використання ресурсів, а й створенням рівноваги між економічною, соціальною та політичною структурами суспільства. Стрімкий розвиток і впровадження у виробництво сучасних ІТ-технологій, з одного боку, блискавично підвищує продуктивність, а з іншого, – вивільняє значну масу людських ресурсів, що призводить до масового безробіття.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є визначення найбільш ефективних шляхів підвищення продуктивності праці, а отже, і зниження собівартості продукції, що вкрай необхідно для соціально-економічного розвитку країни, підвищення конкурентоспроможності національної економіки і рівня життя населення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Використовуючи собівартість як якісний показник, ми можемо легко з'ясувати, чи ефективно підприємство використовує різноманітні ресурси, а також отримати інформацію про рівень

організації праці на підприємстві. Економічний аналіз (собівартості продукції) є важливим інструментом управління витратами, що дозволяє визначити резерви збільшення прибутку та зниження ціни одиниці продукції.

Продуктивність праці тісно пов'язана з її інтенсивністю. Остання характеризує ступінь напруженої праці за одиницю часу і вимірюється кількістю витраченої енергії людини. Продуктивність праці знаходиться в прямій залежності від її інтенсивності. Але інтенсивність праці має певні фізіологічні та психологічні межі, тобто не може бути необмеженою. Існує поняття нормальної інтенсивності, що забезпечує необхідні умови для повноцінного функціонування підприємства, за які не можна виходити. Отже, інтенсивність праці є важливим фактором продуктивності, проте має певну фізіологічну межу і потребує дотримання фізіологічних норм людської енергії. У сучасному світі питання розміщення продуктивних сил дуже тісно пов'язане також з рівнем технічного розвитку держави. Роботизація й автоматизація виробництва різко зменшують собівартість продукції, але й посилюють соціальне розмежування суспільства за рахунок зубожіння значної кількості населення. Це призводить до вибухової міграції людей у пошуках роботи.

Оскільки для ринкових відносин важливими критеріями є засоби виходу на визначений рівень виробництва з матеріальними затратами, для виробника (власника) у центрі уваги знаходиться мінімізація витрат на досягнення необхідного рівня виробництва, які залежать від двох параметрів: функції продуктивності (сума різних можливих засобів виробництва) та ціни на різні фактори виробництва.

Зростання продуктивності сприяє підвищенню не тільки ефективності діяльності галузей і підприємств, а й підвищує життєвий рівень населення загалом.

Отже, фактори продуктивності, які визначають її рівень, пов'язані з працею, ресурсами, внутрішнім та зовнішнім середовищем.

Багато уваги необхідно приділити науково-технічному прогресу, який є головною силою всього суспільного виробництва й одним із основних елементів механізму ринку. Шляхом запровадження нових технологій та нового обладнання можна значно знизити витрати на електроенергію, обслуговування, апарат управління тощо. Технічний прогрес потрібно запроваджувати комплексно: провести механізацію та автоматизацію, удосконалити технології виробництва, забезпечити зростання рівня електроозброєності.

Підвищити рівень механізації можна через механізацію ручних робіт, упровадження засобів малої та комплексної механізації робіт. Для зростання продуктивності праці велике значення має удосконалення технології виробництва (технічні прийоми виготовлення продукції, виробничі методи), що дозволить скоротити споживання ресурсів та значно скоротити витрати праці, як взагалі по економіці, так і на окремому виробництві.

Щоб товар був конкурентоспроможним, він має відповідати певним стандартам якості, адже в ринкових умовах все більшого значення набуває саме підвищення якості товару. Важливо не тільки запроваджувати нові технології, а й максимально використовувати діючі потужності.

Для зростання продуктивності праці необхідно удосконалити форми організації виробництва, його подальшої спеціалізації та концентрації. Підвищення продуктивності праці можливе шляхом удосконалення організації виробничих підрозділів і допоміжних служб на підприємствах – це знизить витрати на транспортування та утримання.

Поглиблення поділу і кооперації праці, упровадження багатостатного обслуговування, розширення сфери суміщення професій і функцій дозволить отримати можливість виконувати суміжні процеси одночасно, що значно знизить споживання такого важливого ресурсу, як час.

Підвищення кваліфікаційного та загальноосвітнього рівня працівників, поліпшення умов праці та удосконалення матеріального стимулювання праці та автоматизація систем управління виробництвом також впливає на рівень продуктивності праці на підприємстві.

Зацікавленість працівників у своїй роботі теж істотно впливає на продуктивність праці. Важлива роль відводиться менеджерам, адже вони повинні займатися поліпшенням соціально-психологічного клімату в трудових колективах, підвищенням дисциплінованості, трудової активності, творчої ініціативи працівників, удосконаленням методів мотивації і психологічного впливу

При визначенні економічної необхідності того чи іншого заходу необхідно враховувати час, протягом якого окупаються витрати на його впровадження. Виробництво вважається економічно ефективним, якщо термін окупності одночасових витрат не перевищує нормативний. Вважаємо, що доцільно приділити увагу саме тим заходам, які є не тільки економічно ефективними, а й забезпечують підвищення безпеки праці та послаблення негативного впливу виробничого процесу і навколишнього середовища на людину.

ВИСНОВКИ

Підвищення продуктивності праці істотно впливає на показники економічної ефективності підприємства. Для українського товаровиробника доцільним є використання ресурсозберігаючих технологій. Використовувати найважливіші принципи ефективного розміщення продуктивних сил: удосконалити форми організації виробництва, його подальшої спеціалізації та концентрації, переглянути організацію праці та сфери суміщення професій, провести автоматизацію підприємства, впровадити ІТ-технології та перевірити ефективність використання діючих потужностей, адже необхідно, щоб потужність використовувалася максимально – усі ці заходи забезпечать підвищення рівня конкурентоспроможності українських товарів, дозволять вітчизняному товаровиробнику залучити постійних покупців та одержати додаткові прибутки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойчик І. М., Харів П. С., Хопчан М. І., Піча Ю. В. Економіка підприємства. К. : Каравела; Львів : Новий світ-2000, 2001. 298 с.
2. Богацька Н. М., Галюк О. В. Фінансовий стан підприємства та шляхи його покращення в бізнес-процесах підприємства. Молодий вчений. 2013. № 2(02). С. 12–16. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2013_2%2802%29__3.
3. Економіка та організація виробництва : підруч. / за ред. В. Г. Герасимчука, А. Е. Розенплентера. К. : Знання, 2007. 678 с.
4. Осипов В. І. Економіка підприємства : підруч. Одеса : Маяк, 2005. 717 с.
5. Бабицький А. В. Моделі економічного зростання і проблема підвищення суспільної продуктивності праці. Вісник економічної науки України. 2008. № 1. С. 22–28.
6. Гончаров В. М. Концептуальні проблеми ефективності праці в Україні. Вісник економічної науки України. 2007. № 2. С. 33–37.

REFERENCES

1. Boychik, I.M., Khariv, P.S., Hopchan, M.I. and Picha, Yu.V. (2001), *Ekonomika pidpriemstva* [Economics of the enterprise], Caravel, New World-2000, Kyiv, Lviv, Ukraine.
2. Bogatska, N.M. and Galyuk, O.V. (2013), “Financial state of the enterprise and ways of its improvement in business processes of the enterprise”, *Young Scientist*, no. 2 (02), pp. 12-16. available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2013_2%2802%29__3 (access November 15, 2017).
3. Gerasimchuka, V.G. and Rosenplenter, A.E. (2001), *Ekonomika ta organizatsiya virobnitstva* [Economics and organization of production: a textbook], Knowledge, Kyiv, Ukraine.
4. Osipov, V.I. (2005), *Ekonomika pidpriemstva* [Economics of the enterprise: a textbook], Mayak, Odessa, Ukraine.
5. Babitsky, A.V. (2008), “Models of economic growth and the problem of increasing social productivity of labor”, *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, no. 1, pp. 22-28.
6. Goncharov, V.M. (2007), “Conceptual Problems of Labor Efficiency in Ukraine”, *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, no. 2, pp. 33-37.